КАКВА ЋЕ БИТИ КОНАЧНА СУДБИНА СРПСКЕ НАРОДНЕ ЧИТАОНИЦЕ И КЊИЖНИЦЕ ВРЕБАЦ

Суд у Госпићу одузео имовину Врепчана и погазио вољу ктитора Исе Богдановића

Општински суд у Госпићу је у најкраћем могућем року за свега двије седмице одобрио градском властима и градоначелнику Карлу Старчевићу да се упишу као власници Дома Друштва Српске народне читаонице и књижнице Вребац, основаног 1930.

РЈЕШЕЊЕ ИЗДАТО ЗА МАЊЕ ОД 15 ДАНА

Како пише портал *Новсити*, у периоду од 4. до 17. марта 2021. Суд је одлучио да се у власништво Друштвеног дома у обновљеном Врепцу упише Град Госпић, и то при путу у 90 година, колико дуго је у том трепутку овај дом постојао. Наиме, од почетка изградње дома 1931. па све до интервенције Града Госпића 2021. у земљишним књигама је увијек био уписан само један власник, а то је Друштво под називом Српска народна читаоница и књижница Вребац. Тај статус се није мијењао ни након Другог свјетског рата јер Дом није био национализован.

СУД ЈЕ 2006. ГОДИНЕ ОДБИО ЗАХТЈЕВ ГРАДА ГОСПИЋА

Ово није био први пут да је Град затражио упис у власништво. Бивши градоначелник Милан Колић је 2006. послао сличан захтјев Општинском суду тврдећи да је Град правни наследник Дома у Врепцу. Захтјев је тада одбијен, а образложење Суда је гласило да приложена исправа, у којој је било наведено да у регистру Трговачког суда у Карловцу нема података о власнику односно о Српској читаоници, није била довољна за упис власништва.

Петнаест година касније, градоначелник Старчевић понудио је нешто подробније образложење. Он сматра да Дом у власништву Српске читаонице „представља стари облик субмуниципалног друштвеног власништва" и да власништво Дома у Врепцу „треба сматрати власништвом јединица локалне самоуправе, односно о закљученом споразуму о преузимању некретнина бивших општина". Градоначелник се позвао на Закон о локалној самоуправи из 1990. године на основу којега је имовина бивших општина подијељена на новоформиране јединице локалне самоуправе.

КАКО СЕ МОЖЕ ОДУЗЕТИ ПРИВАТНИ ПОСЈЕД?

Упис Града као власника дома у Врепцу не би могао бити оспорен да није у питању преузимање приватног власништва, и то баш, какве ли случајности, у вјерској српском селу. Уз све то, мјештани Врепца и чланови обновљеног Удружења Српска народна читаоница и књижница Вребац упите нису били обавијештени о жељи градских власти да се упишу као власници њиховог дома. Такође, нису добили службену информацију да је Град у томе на крају и успио.

ТРАЖИЛИ ДОНАЦИЈУ ЗА КРОВ И САЗНАЛИ ДА ВИШЕ НИСУ ВЛАСНИЦИ

Све су сазнали случајно у октобру прошле године, седам мјесеци након што је Град постао власник дома. Иначе, Удружење Српска народна читаоница и књижница Вребац обновљена је 2017. године. С радом је престала још 1941. приликом успоставе Независне Државе Хрватске. Задњих пет година Врепчани активно раде на јачању чланства Удружења, али још и више, на основи дотрајалог дома који им је доведено припадао.

Од фасаде, крова, степеништа па до унутрашњих радова, све је требало за обнову, за коју су им биле потребне велике донације. Баш тако су и сазнали за промјену власништва.

Требали су добити донацију за обнову крова од једне фондације из Италије. Донатори су тражили документацију, између осталог и власнички лист. Из Италије су међутим добили образложење да документ који су приложили није валидан. Након тога су послали исти документ, још увијек ништа не сумњајући. Након те белузјешне размјене, замирили су у земљишне књиге и имали су што видјети – Удружење више није било власник дома.

АМАНЕТ КТИТОРА ИСЕ БОГДАНОВИЋА

Историја изградње дома и сви пратећи докази из међуратног периода у потпуности иду у прилог Врепчана. С више од 200 метара квадратних, тадашњи Културно просјетни дом је почетком 1930. дао изградити Иса Богдановић, познати београдски адвокат порријеклом из Врепца. Не само да је највећим дијелом финансирао његову изградњу, него је за ту сврху уступио приватну земљишну честицу.

Чим су постављени темељи дома, Богдановић је пренио власништво са себе на Српску народну читаоницу и књижницу Вребац, друштво које је било основано коју годину раније.

ШТА ЈЕ ЗАПИСАНО У ДОКУМЕНТИМА

Према архивским документима, уписом од 14. јула 1930. и одлуке од 17. јула исте године, „да темељу правоснажне исправе краљевског котарског суда у Госпићу од 28. октобра 1929. укњижено је право власништва у корист Српске народне читаонице и књижнице у Врепцу."

С друге стране, статутом Друштва, у члану 33. било је одређено да, ако скупштина закључи да се друштво раздиже или ако би га дркавна власт распустила, „друштвени иметак предаје се на чување мјесној црквеној општини, која ће сав повјерени јој иметак вратити новоме које би се основало у Врепцу под истим именом и са истим задацима."

Након гашења Друштва Дом није могла преузети врепчка православна црква јер је 1948. срушена. Тако је власништво остало непромијењено, а мјештани су Дом користили једнако као и прије рата; као читаоницу, сједиште мјесне заједнице и мјесто сусрета. Једино је зграда добила нови назив – Друштвени дом *Никола Дрљоса*вац, Врепац, ћириличним натпис с именом домаћег предратног СКОЈ-евца и партизана погинулог у народноослободилачкој борби и даље стоји на фасади дома. Штавише, у близини налази се у потпуности очувани споменик жртвама фашистичког терора из села Врепац, Павловац и Завође.

ПЕТИЦИЈОМ ПОКУШАВАЈУ ДА САЧУВАЈУ СВОЈА ПРАВА

Чланови Удружења Српске народне читаонице и књижнице у Врепцу нису сједили скрштених руку. Почетком марта ове године поднијели су петицију са захтјевом да се власништво Дома у Врепцу врати у првобитно стање. У петицији су навели да је Друштвени дом саграђен на приватном земљишту, из приватних средстава ктитора Исе Богдановића, врепчког адвоката.

Врепчани тврде да Град Госпић нема легитимитет, нити морално право да преузме приватно власништво које има карактер сеоског власништва и на којем се темељи друштвени живот села. „Врепчани не могу допустити да се чином преузимања власништва Друштвени дом у који су годинама улагали даје на коришћење трећим правним или физичком особама. Овиме изјављујемо јавно противљење таквим поступцима Града. Чин преузимања власништва учињен је без икаквих најава и директно усмерен против обнове друштвеног и културног живота Врепчана", сматрају чланови Управног одбора Друштва.

На наш захтјев, Град Госпић доставио је рјешење тамошњег Општинског суда и земљишно-књижног одјела којим се доказује да је одобрен упис укњиже власништва некретнине у Врепцу. Занимало нас је према каквим критеријумима и на основу којих уредби је Град добио власништво, као и то у коју сврху ће користити Дом.

– Правни учинци уписа у земљишне књиге наступају када су за упис одређеног књижног права вјерне материјално процесне претпоставке одређене правилима која уређују претпоставке, стицање, промјену или престанак одређеног права на некретнинама и када су за проведбу биле испуњене све претпоставке одређене земљишно-књижним правом – покушали су објаснити из Града Госпића.

Нагласили су да је, према оцјени стручних служби, упис проведен на темељу валидне приједлога Града и приложених јавних исправа. Наводи се да би Друштвени дом у Врепцу након обнове и уређења требао бити додијељен на коришћење и управљање Мјесном одбору Вребац. Дом би тако био мјесто окупљања мјештана у разним приликама, пријаснили су, а својом би функцијом допринио социјализацији и квалитету живота у сеоској средини. Остаје нејасно гдје ће дјеловати Српска народна читаоница и књижница Вребац чији су чланови у протеклих неколико година већим дијелом обновили дом.

КРАЈНОВИЋ: ДОМ СМО ОБНОВИЛИ, МОРАМО ДА ВРАТИМО ВЛАСНИШТВО

Богдан Крајновић, један од чланова Управног одбора овог Удружења је у изјави за *Српско коло* рекао да Врепчани неће посустати.

– Петицију је до сада потписало 386 људи. Ријеч је о онима који су на било који начин везани за ово село.

Осим петиције Врепчани су упутили писмо предсједнику и премијеру Хрватске.

– Од предсједника Владе Андреја Пленковића никакав одговор нисмо добили док су из кабинета Зорана Милановића одговорили да је за ово питање надлежан суд.

Врепчани су затражили подршку Амбасаде Србије у Загребу и Конзулата у Ријеци.

– Знамо да имамо подршку нашег конзула Горана Петровића који је прошле године и долазио у Вребац и тада обишао наш дом.

Српска народна читаоница је о цијелом овом случају обавијестила и међународну јавност и упутила писма амбасадама САД, Велике Британије, Њемачке, Аустрије, Италије, Мађарске, Швајцарске, Русије, Словеније, Француске, Србије и Конзулату Србије у Ријеци, као и Представништву Европске уније у Загребу.

И док траје спор Врепчани су успјели да обнове кров.

– Дом у Врепцу прекривен је у потпуности средствима које је осигурало Српско народно вијеће (СНВ) у износу од 105.137,50 куна или 14.000 евра. Пројект је одобрен и изведен на основу прошлогодишњег захтјева Управног одбора Српске народне читаонице и књижнице у Врепцу (СНЧК) – каже Крајновић изражавајући искрену захвалност пријатељима Врепца.

– Велику захвалност за овај пројект и заступу за реализацију дугујемо Емини Бурашевић (СНВ), нашем истинском пријатељу и сараднику, докупану Милану Узелцу, као и представнику СДСС за наш крај Станку Момчиловићу. Да није било њих и истинске подршке коју је Милан Узелац и најавио у нашим крајевима, не би било пројекта.

Како истиче Крајновић, за Врепчане је најбитније да је Дом заштићен од прокишњавања. Истиче да је припремљен материјал којим би требало осposobiti тоалет и уредити библиотеку.

– Настављамо са правном и демократском борбом за повратак Дома у власништво СНЧК, као што је и било од 1930. и на који начин нити под било којим околностима нећемо пристати на било што друго осим враћања имовине која је отуђена незаконитим и неморалним чином од стране града Госпића – закључује Крајновић изражавајући захвалност свим људима добре воље који су помогли у обнови овог дома.

РСК

СЕЛО ПУНО ЖИВОТА

Село Вребац, сиједштено у Личком пољу, према задњем попису становништва има 45 становника. Село је прије рата било готово досат пута бројније, но и с оваквом танком демографском сликом, у Врепцу не влада мртвило и пустош, какво је у селима Читлук или Дивосело, гдје су још само мино остало. Куће у Врепцу су обновљене, дворишта ограђена, а у средишту села су уређено старе штерне и бочалиште. Бољој слици у Врепцу свакако придоноси и посвећеност мјештана Друштвеном дому, том заједничком наслеђу које чувају и обнављају. Иницијатива за реновирањем дома, контактирање градских власти око помоћи и донација очито су само било подсјетник за руководство да приједлогу имовину ставо под своје управљање.